AGUAITA.CAT

Medi ambient | Redacció | Actualitzat el 19/06/2020 a les 15:36

Allau de sol·licituds per implantar parcs solars en terrenys agrícoles de l'interior del país

El territori es debat entre els riscos per al futur de l'agricultura i l'avantatge de tindre uns ingressos garantits

Imatge d'un camp solar d'Aguilar de Segarra. | ACN

El decret d'impuls a les energies renovables aprovat a final d'any s'ha traduït en una allau de sol·licituds per implantar parcs solars en terrenys agrícoles, especialment a les Terres de l'Ebre, la Catalunya Central i el Camp de Tarragona. Segons ha pogut comprovar l'ACN, els promotors oferixen entre 1.000 i 1.700 euros per hectàrea i any per arrendar les terres durant tres dècades -molt més dels 200 euros que paga un pagès-. El fenomen obre debat al territori entre els qui veuen les plaques com una oportunitat de rebre ingressos garantits i els qui consideren que el model compromet el futur de l'agricultura i de l'entorn rural. Només a la Ribera d'Ebre, projecten parcs en 2.000 hectàrees, moltes d'elles cremades fa un any.

El decret de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables, ja convalidat pel Parlament, ha desfermat l'interès per les instal·lacions fotovoltaiques. La nova regulació escurça la tramitació dels parcs fins a un màxim de tretze mesos i amplia la possibilitat d'instal·lar plantes sobre sòl no urbanitzable més enllà de terrenys industrials o edificacions agrícoles. Això sí, sempre fora de zones protegides.

Amb avals econòmics milionaris aportats per fons d'inversió espanyols i estrangers -entre els quals n'hi ha d'origen xinès, nord-americà o alemany- les empreses promotores negocien directament les condicions del lloguer amb els propietaris de les finques, bàsicament agrícoles. El requisit és que hi haja disponibilitat de línies d'evacuació cap a les subestacions elèctriques. De moment, malgrat les intenses negociacions, encara no hi ha cap projecte iniciat.

Plaques en terres cremades per l'incendi de la Ribera d'Ebre

"És un gran 'boom'", admet Jordi Vidal, gerent de la promotora tarragonina Sun Systems. Esta empresa aspira a desenvolupar instal·lacions que produirien de l'ordre d'uns 1,5 gigawatts (GW) només a la demarcació. De moment, ja ha tancat acords amb més d'un centenar de propietaris, especialment a la Ribera d'Ebre i al sud de les Garrigues. En municipis com Flix, la Torre de l'Espanyol, Vinebre, Riba-roja, Ascó, Bovera o la Granadella preveu generar uns 800 megawatts (MW) amb plaques solars repartides en més de 2.000 hectàrees de sòl rústic.

Algunes d'estes finques van quedar arrasades per l'incendi de fa un any, que va cremar poc més de 5.000 hectàrees. "Molts afectats ens truquen sense parar. Ho han perdut tot i en això hi veuen una oportunitat. Hi guanya tothom: el planeta, els inversors, els propietaris i els ajuntaments, a qui paguem l'ICIO i l'IBI. A més, generem molts llocs de treball", subratlla Vidal.

Mentrestant, els alcaldes reclamen consens territorial per desplegar el nou model de renovables. L'alcalde de la Torre de l'Espanyol, Joan Juncà, reivindica un model de desenvolupament rural enfront del negoci de les grans empreses elèctriques en un territori que ja acull nombrosos parcs eòlics i les úniques nuclears del país, i que patix l'embat de la despoblació. "Tornem a anar sense consens i, en alguns territori, a l'ample", es queixa Juncà, qui també alerta que es troben projectes "sense que hagen fet ni una consulta prèvia al municipi".

A Flix, el consistori s'emmiralla en l'acord que va permetre posar en marxa al municipi el parc solar més gran del país a finals del 2007. Segons l'alcalde, Francesc Barbero, l'energia solar "és una sortida més" que cal "racionalitzar i consensuar" amb els ajuntaments i els propietaris. "No pot ser que siga un campe qui puga, que és la sensació que tens que acabarà sent", avisa Barbero. A la Ribera els pagaran 1.000 euros per hectàrea i any -subjectes a les variacions de l'IPC-, però tindran la propietat hipotecada durant 30 anys -prorrogables fins a 40. "Ens venem molt barat en comparació amb el benefici d'estes empreses", opina Juncà.

El decret de renovables impulsat pel Govern s'ha aprovat en paral·lel a la tramitació de la Llei de transició energètica de Catalunya, que planteja un model basat en les energies renovables per a l'any 2050. En el cas de l'energia fotovoltaica, es preveu que Catalunya passi d'una potència actual de 300 MW a una de 12.000 MW d'aquí a 30 anys -40 vegades més. Pel que fa a l'eòlica, la producció serà més gran i la previsió es passar dels actuals 1.200 MW als 36.000 MW.

Abans d'engegar-ne la tramitació, però, la ponència d'energies renovables és l'òrgan col·legiat del Govern encarregat d'analitzar la viabilitat de l'emplaçament d'avantprojectes de les plantes i d'avaluar-ne l'impacte ambiental. Si hi dona el vistiplau, es preguntarà als municipis si volen acollir les centrals, segons va apuntar al febrer el delegat a les Terres de l'Ebre, Xavier Pallarès. En el cas de les instal·lacions fotovoltaiques, els criteris definits fins al moment pel Departament d'Agricultura i presentats ja a la ponència prioritzen la implantació en sòls amb poc o gens valor agrícola per tal de reduir al màxim l'impacte sobre la producció agrària.

Pressió a la Conca de Barberà, l'Alt Camp i el Tarragonès

A l'interior del Camp de Tarragona hi ha un especial interès per instal·lar parcs a la Conca de Barberà, una comarca amb molta implantació d'eòlica, però encara verge en energia solar fotovoltaica. Per això, molts municipis recelen de l'arribada de més companyies energètiques. Només entre Montblanc i l'Espluga de Francolí l'abast de propostes s'enfila a gairebé 5.000 hectàrees. No hi ha res en ferm oficialment, però els ajuntaments asseguren rebre "pressions" per part de múltiples empreses interessades.

"Aquí a la Conca és brutal", constata l'alcalde de Montblanc, Josep Andreu. Empreses com Circle Energy, Holaluz, Aitc Empreses, Ignis Energia o Teula Sistemas s'han interessat en desplegar parcs fotovoltaics d'unes 400 hectàrees a Montblanc. "El problema és que hi ha el decret abans

que la llei, no hi ha planificació prèvia i són les empreses les que decideixen", afegeix l'alcalde de l'Espluga de Francolí, Josep Maria Vidal. Els alcaldes ho han posat en comú en una reunió virtual esta mateixa setmana. Volen anar amb peus de plom i aconsellen als veïns que no es precipiten signant contractes pel lloguer del sòl.

En este sentit, un particular de Figuerola del Camp, a la comarca veïna de l'Alt Camp, ja ha tancat acord amb un grup navarrès sobre una finca de 50 hectàrees. El projecte, força madur, planteja un parc de 20 MW, amb previsió d'ampliar als 50 MW. L'Ajuntament, que també ha estat sondejat per altres fotovoltaiques, ho aprova, però amb límits. De les 2.200 hectàrees totals del terme, 100 hectàrees serà el màxim permès per a producció energètica. Just al poble del costat, el Pla de Santa Maria, l'Incasòl vol instal·lar plaques solars en un polígon de 300 hectàrees que evacuarien l'energia a la subestació elèctrica de Puigpelat.

Sun Systems també treballa per poder implantar projectes a l'entorn d'esta subestació, i a les de Bonavista (Tarragona) i Constantí (Tarragonès). Els comercials de la firma busquen terrenys en un radi d'uns 20 quilòmetres al voltant d'estos punts. L'empresa ja ha tancat acords amb propietaris de Vallmoll, la Secuita i Perafort, entre d'altres, i vol instal·lar plaques al sud de la refineria i el polígon petroquímic. També mira cap a Alcover, Valls o Bràfim, i cap a la Selva del Camp, Vandellòs i el prelitoral del Baix Camp. La regió de Tarragona és una de les zones on la cerca de sòl és més intensa a hores d'ara, amb ofertes de 1.200 euros per hectàrea i any. Recentment també ha transcendit una iniciativa privada per implantar un parc solar de gairebé nou hectàrees a l'Arboç (Baix Penedès).

A les comarques de Lleida, a banda de Bovera i la Granadella, esta mateixa empresa de Tarragona també ha arribat a acords amb propietaris de l'Albi i Vinaixa (Les Garrigues). I al Segrià, també treballa intensament per instal·lar plaques fotovoltaiques en zones properes a les subestacions elèctriques de Maials, Albatàrrec i Magraners (Lleida), on s'evacuaria tota l'energia produïda.

Preocupació i debat a la Catalunya Central

A la Catalunya Central també s'ha notat un 'boom' d'inversors interessats a arrendar camps agrícoles per instal·lar-hi plaques solars. Les peticions són per un termini de 25 o 30 anys, amb uns preus que van dels 1.000 als 1.700 euros per hectàrea, quan de mitjana el preu que paga el pagès és de 200 euros.

"Hi ha molta pressió per part d'empreses energètiques. Estan oferint uns diners per hectàrea amb projectes molt grans i el principal problema és que molts cops aquestes finques estan en mans de grans propietaris que no són pagesos", lamenta la coordinadora d'Unió de Pagesos a la Catalunya Central, Rosa Calsina.

Això, segons assegura, planteja un greu problema ja que "molts propietaris no tenen la sensibilitat del que suposa aquell terreny. Aquestes empreses energètiques li paguen molt més del que pot pagar un pagès i, per a ells, és molt llaminer".

El debat de fons, segons el coordinador d'UP a l'Anoia, Joan Vidal, és saber quin model de país i producció es vol. "Nosaltres com a pagesos som capaços de produir aliments, però també energia, i si externalitzem aquests valors amb inversors estrangers, el que estem fent és fer malbé el nostre patrimoni", lamenta. En aquest sentit, defensa que "cal buscar la manera que el benefici reverteixi al territori. Potser podem produir energia de proximitat".

Calsina subratlla que, des d'Unió de Pagesos, no s'està en contra de les energies renovables, però proposa fer-ho en d'altres llocs com teulades i terrenys industrials que no ocupin "els pocs camps de cultiu que encara queden al Bages".

"Vaig dir que no perquè deixaria de ser pagès"

En Josep Bover és un ramader del Bages a qui uns inversors li van proposar arrendar 40 hectàrees de camps de cultiu de la seva finca per instal·lar-hi plaques solars. Ell no va acceptar la proposta perquè, si ho fes, hauria de deixar la pagesia. Bover diu que no s'oposa a les plaques solars, però creu que "no es pot espatllar d'aquesta manera la terra de cultiu". En aquest sentit, no veu amb bons ulls instal·lar-les en terrenys agrícoles i proposa que s'aprofitin altres espais erms com, per exemple, les teulades de les naus industrials.

"És d'un impacte paisatgístic brutal, semblarà la lluna"

A Calders (Moianès) la majoria de propietaris de finques agrícoles han rebut la trucada d'inversors interessats en arrendar camps de cultiu. És el cas d'en Pep Torné, responsable de la casa de turisme rural Torrecabota. "Et truquen sense donar massa detalls de qui són. Et demanen quantes hectàrees els hi pots arrendar i, si són de camps de cultiu, molt millor", explica.

Tot i no estar en contra de les plaques solars, Torné creu que no s'han de fer d'aquesta manera i que hi ha altres espais erms més idonis. Ell s'ha negat a oferir hectàrees de la finca de la qual n'és masover, però es dona el cas que té veïns que sí han acceptat i ja tenen preacords lligats. En aquest cas, té un camp molt proper a la casa que es pot convertir en un camp solar i això, assegura, li pot perjudicar el seu negoci de turisme rural. "Nosaltres venem paisatge i això és d'un impacte paisatgístic brutal. Des de casa, el camp de plaques semblarà la lluna", lamenta.